

УДК 373-056 + 316.6

DOI 10.18372/2786-5487.1.16662

Сіткар Віктор Ілліч

кандидат психологічних наук, доцент
кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

Сіткар Степан Вікторович

кандидат педагогічних наук, викладач,
кафедри машинознавства та транспорту,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ, ГРОМАДЯН ТА СИСТЕМИ ОСВІТИ СІНГАПУРУ ЯК ЗРАЗКОВОЇ У СВІТІ

***Анотація.** У статті розглядається освітня система Сінгапуру, яку наразі вважають зразковою у світі. Звертається увага на ідеологію освіти, особливості розвитку громадян та специфіку підвищення кваліфікації педагогів. Зазначено, що формула за якою працює система освіти в цій країні, трактується так: освіта - це знання і навички, помножені на ставлення до них. Наголошується, що ця країна вдало поєднала культурні, національні та економічні аспекти. Це дає їй підстави пишатися своїми здобутками, як найкращими у світі.*

***Ключові слова:** освіта, Сінгапур, особливості навчання, громадянська освіта, розвиток педагогів.*

***Annotation.** The article examines the education system of Singapore currently considered a role model in the world. Special attention is paid to the ideology of*

education, features of citizens' development and the specifics of teacher training. It is noted that the formula according to which the education system in this country operates is interpreted as follows: education is knowledge and skills multiplied by the attitude to them. This country has successfully combined cultural, national and economic aspects which provides the reason to be proud of its achievements as the best in the world.

Key words: *education, Singapore, peculiarities of education, civic education, teacher development.*

У Сінгапурі – одному із фінансових центрів світу, освіта є однією з основних сфер діяльності. Зміни в системі освіти відбувалися одночасно із реформуванням законодавства та економіки. Наразі освітню систему Сінгапуру називають серед зразкових у світі, а сінгапурські школярі традиційно посідають перші місця в тестуванні PISA з математики, яке проводить Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) серед 15-річних підлітків [3]. Причому 24% всіх учнів та студентів Сінгапуру є одними з найбільш науково підкованих (рівні 5 і 6) – це втричі перевершує середній показник по ОЕСР. Такий рівень, згідно з рейтингом, свідчить про те, що учні із Сінгапуру досить кваліфіковані для самостійного творчого застосування на практиці здобутих знань у стандартних і незнайомих ситуаціях – тобто готові до життя з усіма його несподіванками [2]. Чи не цього бажають своїм дітям усі батьки?

Сінгапур до середини ХХ століття був колонією Великобританії. Ця держава отримала незалежність лише у 1959 році і тоді ж почала активно розвивати систему освіти: було стандартизовано навчальну програму, проведено системну роботу над підвищенням якості освіти, особливу увагу було приділено розвитку природничих і технічних дисциплін.

Сьогодні вихованці сінгапурських навчальних закладів упевнено лідирують у рейтингах PISA, TIMSS та PIRLS. Невелика держава обігнала у цих рейтингах Японію, Естонію, Фінляндію та Канаду! Це свідчить про те, що Сінгапур за

доволі короткий час зміг побудувати ефективну систему освіти [1]. Як їм це вдалося?

У бюджеті країни витрати на освіту становлять 13 млрд сінгапурських доларів щорічно і займають третє місце після видатків на оборону та інфраструктуру. Якщо хтось працює у системі освіти, незалежно від посади, – це найбільш шановані у Сінгапурі люди.

Програми середньої школи – максимально диференційовані, а кожній дитині підбирають індивідуальний план навчання та розвитку в залежності від результатів іспитів. Перший раз школярі складають іспити після шести років початкової школи. Але дозволяється і у 12 років випробування не скласти, і такого учня ніхто зі школи не прожене. У Сінгапурі вірять в те, що кожна дитина хоче і може навчатися, але для того треба підібрати для неї найкращий та найефективніший спосіб навчання. Тому навчальні програми дуже насичені та їх існує декілька, причому діти можуть переходити з однієї в іншу програму в залежності від результатів, які досягли на певному етапі.

Кожна школа визначає свою місію, цінності та мету діяльності і втілює їх у своїй діяльності. Наприклад, якщо така мета – лідерство, то учні самі проводять екскурсії для відвідувачів школи, приймають їх як господарі, або запроваджують щільне самоврядування [3].

Заслуговує на увагу й ідеологія освіти, яка полягає у тому, що у школах Сінгапуру поєднують духовність та практику. Сінгапурські вчителі довели на практиці, що компетентності та знання переплітаються, як «молекули в ДНК», адже знання без навичок втрачають сенс.

Вчителька однієї зі шкіл запровадила та запропонувала усім колегам дотримуватися такої формули: *освіта - це знання і навички, помножені на ставлення до них*. $E = A \times (K + S)$, де E (education) – це освіта, A (attitude) – ставлення, K (knowledge) – знання, S (skills) – навички.

Авторка ідеї коментує: якщо школа не дає навичок, результат освіти все ж є, тому що є ставлення до неї, помножене на знання. Школа не дає знань – у цьому випадку після закінчення школи у дитини залишаються навички. Найстрашніше,

коли у дітей не виникає особистого ставлення до навчання. У такому випадку, навіть якщо є знання і навички, результат освіти дорівнює нулю. Якщо ставлення негативне – такий же і результат освіти. Сінгапурська вчителька переконана, що важливо сприймати навчання не автоматично, а виробляти власне ставлення до всього, що відбувається, і активно брати участь у процесі. Навчають дітей таким чином, щоби викликати справжній інтерес до навчання. Система освіти побудована саме на цьому [3].

Аналізуючи особливості навчання в Сінгапурі, вважаємо за необхідне звернути увагу на такі 9 специфічних пунктів:

1. Центральний принцип освіти у Сінгапурі – меритократія: система, за якою статус людини у суспільстві визначається виключно її здібностями та заслугами, а не походженням.

2. Починаючи з дитячого садочка (і протягом усього життя) сінгапурці вивчають рідну (тут і далі рідна мова – китайська, малайська або тамільська) та англійську мови. Рідну мову сінгапурці вивчають для того, щоб краще розуміти культурні цінності свого народу.

3. Чимало шкіл у Сінгапурі підтримують альтруїстичну систему цінностей: учні займаються волонтерством у різних організаціях. Наприклад, діти нерідко можуть співати пісні у будинках для літніх людей.

4. Викладання зазвичай ведеться у форматі дискусій, щоб діти краще розуміли навчальний матеріал і могли одразу застосувати отримані знання на практиці.

5. Сінгапур – багатонаціональна та багатомовна держава, тому педагоги приділяють особливу увагу вихованню у своїх учнів доброзичливого та толерантного ставлення щодо всіх людей, незалежно від того, до якої національності вони належать, та яку релігію сповідують.

6. Держава надає перевагу розвитку не гуманітарних наук, а технічних і природничих, приділяючи багато уваги математиці. Це пов'язано з тим, що точні науки сприяють процвітанню бізнеса та стрімкому розвитку інфраструктури у Сінгапурі. Принаймні, так вважається.

7. Тут діє єдина доктрина «Бажані результати навчання» (DOE – від англ. «Desired Outcomes of Education»), де сформульовано основні шкільні цінності (знання предметів, гарні оцінки тощо) та якості, які повинна мати кожна особистість (відповідальність, почуття власної гідності, повага до інших, здатність працювати у колективі тощо). У Сінгапурі вважають (і в цьому є раціональне зерно): якщо учень, та й загалом людина, морально і фізично – здорова особистість, він легко досягне успіхів в обраній дисципліні, науці, певному виді діяльності. Цікаво, чи не так? [2].

8. У кожному пункті шкільної навчальної програми є обов'язкові практичні завдання для розвитку творчого і критичного мислення дітей. Це зроблено для того, щоб дитина мала гнучкий розум і в майбутньому легше адаптувалася до стрімкого розвитку світових процесів глобалізації.

9. Учні дуже поважають своїх учителів, їхній авторитет не піддається сумніву. Але і стати вчителем непросто! У Сінгапурі лише один педагогічний університет, конкурс до якого просто шалений, а під час вступних іспитів перевіряють не лише знання, а й визначають, наскільки особа готова до викладацької діяльності. Щодо підвищення кваліфікації педагогів, то воно проводиться щотижня – до школи приїзять співробітники Міністерства освіти (або інші фахівці) та проводять тренінги [1].

Стосовно питання особливостей розвитку громадян, зазначимо, що у школах Сінгапуру дуже поширений предмет під назвою «Громадянська освіта». Мається на увазі не тільки любов до батьківщини, а цілий комплекс цивільних компетентностей: самоврядування, знання країни, кібербезпека, патріотичне виховання, профорієнтація, сексуальне виховання. Перед початком кожного дня діти збираються на шкільному майданчику, піднімають прапор та співають гімн. Але це відбувається не формально, у дітей виховується любов до своєї країни. Адже після церемонії оголошується півгодини читання: немає уроків, всі влаштовуються затишно та читають [3].

У сінгапурських класах шумно, тому що навчається не менше 30 чоловік, у старшій школі буває до 44. Вчителі шукають способи контролювати дисципліну,

але без тиску на учнів. Наприклад, закупили мобільні мікрофони та аудіосистеми. Відтоді вчителі не зривають голос, а діти почуваються впевненіше біля дошки. Уроки проходять в різних форматах, зокрема, командна робота, фронтальне читання лекцій тощо.

У Сінгапурі добре розвинена професійно-технічна освіта. У відновленні престижу робітничих та інженерних професій Сінгапур пройшов той же шлях, що і Фінляндія. Працює величезний портал MySkillsFuture, присвячений профорієнтуванню, яким користуються і діти, і вчителі. На ньому можна пройти тести, ознайомитися з рекомендаціями щодо вибору професії. В школах працюють консультанти за професіями. Діти зустрічаються з ними, обговорюють, як вибрати професію та зробити кар'єру. Консультанти проводять кар'єрні семінари – запрошують представників різних індустрій і сфер, які розповідають про свою роботу, відповідають на запитання школярів. Учні відвідують вузи, стажуються і проводять дискусії щодо різних професій [3].

У багатонаціональній та багатомовній державі особливу увагу привертає питання мови. Вважаємо за необхідне зазначити, що у Сінгапурі немає титульної нації. Мікс націй, який здається слабкістю, там зуміли зробити сильною стороною. Мова спілкування між націями та викладання – англійська, яка допомагає інтегруватися і у світі. Крім того, викладають і мови різних національностей, тому сінгапурці – білінгви.

В школах високий рівень інклюзії, толерантності у ставленні до представників інших національностей. Усі діти навчаються разом. У шкільних їдальнях облаштовані відразу п'ять вікон з національними кухнями, діти можуть пробувати різні страви. Діють програми, спрямовані на розуміння інших людей. Наприклад, у звичайній сінгапурській школі придумали гральні карти, на яких зображені страви різних національних кухонь. Їх розробили діти з батьками: виготовили блюдо своєї національної кухні, сфотографували його, написали рецепт. Фото та опис наклеїли на карти, з якими діти грали в школі, брали додому та готували смакоту власноруч. Ідея дуже сподобалася у міністерстві

освіти, тому чиновники виділили кошти та зробили «кухонні» карти для всіх сінгапурських шкіл [3].

Відчувається увага до культур та звичаїв інших народностей, які проживають у Сінгапурі. Так, у музеї азіатської спадщини продаються книги на кшталт «Чому мусульмани не їдять свинину» або «Чому народ хінді носить червону крапку на лобі». У країні святкують день расової гармонії, Race harmony day, під час якого демонструють різноманіття культур народів світу.

Завершуючи аналіз особливостей освіти в Сінгапурі, не менш важливим є питання підвищення кваліфікації педагогів та розвитку освітньої галузі взагалі. Загалом зауважимо, що сінгапурська освіта свого часу переживала період виживання. Потім запровадили підхід Thinking schools – learning nation. Єдину стратегію продовжують усі міністри, які опиняються на цій посаді [3].

У Сінгапурі розвиток є однією з найбільших цінностей на рівні держави. На підвищення кваліфікації будь-якого громадянина, ким би він не працював, на рік виділяється 500 доларів (\$ 500). Людина навчається, закінчує курс, а потім їй повертають гроші. Так держава стимулює вдосконалюватись кожного громадянина. На розвиток учителів виділяють кошти з розрахунку близько 100 годин на рік. Для порівняння в Україні передбачено 150 таких годин – аж на п'ять років!

Сінгапурські вчителі мають можливість на власний розсуд розпорядитися державними грошима: їздити за кордон та знайомитися з тамтешньою освітою, зустрічатися з колегами-іноземцями та навчатися один у одного. Розвиток та підвищення кваліфікації стає для них не обтяжливою необхідністю, а радістю.

У Сінгапурі немає комісій, які перевіряють діяльність учителів та роботу школи. Замість цього діє самооцінювання, що зовсім не тотожно самопливу. Кожні два роки школи завантажують свої оцінки в спеціальну форму. Раз на шість років комісія робить опитування 80% персоналу, визначає слабкі сторони, прорахунки і підказує, куди і як рухатися далі [3].

Для вчителів у Сінгапурі видається багато спеціальної літератури, зокрема, з освітньої психології. В одній з книг висвітлено, зокрема, 24 методики

викладання, які сформульовані за результатами вивчення світового досвіду освіти.

Як підсумок зазначимо, що Сінгапур зумів створити систему освіти, у якій вдало поєдналися культурні, національні та економічні аспекти. Чимала увага приділяється вивченню історії держави та особливостям її розвитку. Сінгапурці пишаються своєю країною та її здобутками! Україна теж має свої досягнення і культурні цінності, що вражають іноземних туристів. Чому б не спробувати зробити і систему освіти не менш вражаючою? Адже це цілком реально! Розв'язком цього аспекту можуть служити слова Т. Шевченка, який радив «і чужого научайтесь, й свого не цурайтесь», тобто потрібно шукати свій власний шлях з урахуванням найкращих прикладів з усього світу, проте зважати на особливості нашого менталітету, історії, культури.

Список використаних джерел

1. Особливості системи освіти в Сінгапурі які зацікавлять українських вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/post/osoblivosti-sistemi-osviti-u-singapuri-yaki-zacikavlyat-ukra-nskih-uchiteliv> (дата звернення 09.01.2022).

2. Система освіти Сінгапуру рік у рік посідає перші місця у світових рейтингах. У чому ж секрет цієї школи? URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/1308-systema-osvity-sinhapura-rik-u-rik-posidaie-pershi-mistsia-u-svitovykh-reitynhakh-u-chomu-zh-sekret-tsiiei-shkoly> (дата звернення 10.01.2022).

3. Як виховують «громадян майбутнього» у Сінгапурі, де система освіти – одна з кращих у світі? URL: <https://vseosvita.ua/news/ak-vihovuut-gromadan-majbutnogo-u-singapuri-de-sistema-osviti-odna-z-krasih-u-sviti-3717.html> (дата звернення: 09.01.2022).